

Література:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 03.11.2019 р.).
2. Петрушка О. Корпоративне пенсійне страхування як складова соціального захисту найманих працівників. Збірник наук. праць Других наукових читань пам'яті С.І. Юрія: збірник наук. праць / За ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. С.101–103.
3. Петрушка О. Недержавне пенсійне страхування як альтернатива забезпечення гідної старості. *Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства : погляди науковців і практиків*: збірн. тез. доп. Першої інт.-конф. проф.-викл. складу каф. фін. ТНЕУ (м. Тернопіль, 14 квіт. 2015 р.). Тернопіль: Видав. центр “Вектор”, 2015. С. 87–90.

Петрушенко Володимир Іванович

студент 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Горин В. П.

ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ

У міжнародній практиці податкова амністія є одним із поширених способів легалізації тінювих капіталів та збільшення доходів бюджету. В Україні рівень тінізації економіки складає від 33% за оцінкою уряду до 40-70% за розрахунками незалежних аналітиків. Зважаючи на це, податкова амністія може стати дієвим способом виведення коштів з тіні й значного збільшення податкових надходжень до бюджету.

Питання податкової амністії в Україні актуалізувалось із зміною влади, оскільки її проведення стало однією із ключових економічних ініціатив нового президента В. Зеленського. Головною метою податкової амністії є погашення боргових зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами, а також вдосконалення порядку валютного регулювання та валютного контролю. За словами одного з головних апологетів проведення податкової амністії в Україні, Д. Гетьманцева, у випадку легалізації тінювих капіталів, платники податків будуть звільнені від відповідальності за ст. 212 (несплата податків) і ст. 205 (фіктивне підприємництво) Кримінального кодексу

України. Разом з тим, послаблення відповідальності за не задекларовані доходи не стосуватиметься доходів від хабарництва, «відмивання» коштів, отриманих злочинним шляхом та ін.

Для забезпечення дієвості такої масштабної ініціативи, як податкова амністія тіньових капіталів, додатково до неї передбачене впровадження загального декларування доходів населення та посилення відповідальності за несплату податків. Ініціаторами реформи запропоновано впровадити загальне «сімейне» декларування доходів. Якщо за підсумками декларування буде виявлено невідповідність задекларованих статків та доходів з законних джерел заробітку, платник буде змушений довести законність походження різниці. У випадку, якщо платник не зможе цього довести, держава конфіскуватиме цю різницю між декларованими і фактичними доходами на користь бюджету (так звана «цивільна конфіскація»).

Питання доцільності впровадження цивільної конфіскації в Україні є дискусійним, оскільки в умовах неефективної роботи правоохоронної системи і високого рівня корупції вона може перетворитись на інструмент перерозподілу власності та невинуватеного тиску на суспільство. Такі ризики небезпідставні, з огляду на те, що навіть у державах з усталеною правовою системою випадки необґрунтованої конфіскації майна та його подальшого повернення у судовому порядку мають непоодинокий характер. На думку експертів, інформація про вперше розкриті активи платників може бути використана правоохоронною системою для їх кримінального переслідування за іншими підставами.

Реалізуючи ідею про податкову амністію, важливо звернутись до досвіду інших країн. У Німеччині податкова амністія відбулася в 2004-2005 роках, причиною її проведення стало надмірне зростання дефіциту федерального бюджету. Однак, дієвість такого кроку виявилась недостатньою, адже замість передбачених 5 млрд. євро, реально від легалізації тіньових капіталів надійшло всього 1,1 млрд. євро.

На відміну від більшості країн, в Аргентині податкові амністії проводять періодично, вони відбулись у 1987, 1995, 2009 та 2013 роках. Однак, успішною виявилась лише податкова амністія, проведена у 2017 році. За її результатами суб'єкти господарювання задекларували близько 117 млрд. дол. активів. До успіху такої ініціативи, на думку експертів, призвело встановлення прямої залежності між обсягами належних до

сплати податків та розмірів раніше не задекларованих активів. Також учасникам амністії було надано змогу придбати трирічні суверенні облигації з 0% або семирічні з купоном у розмірі 1%.

Вагомий досвід у проведенні податкової амністії має Італія. Періодичне проведення амністії тіньових капіталів підривало стабільність податкової системи країни, через що спеціалісти ОЕСР рекомендували уряду Італії взагалі відмовитись від такої практики в майбутньому. Більшість випадків проведення податкової амністії в Італії виявились невдалими з точки зору їх підсумків, успішною була лише амністія 2001 року. Однією із її особливостей стало надання можливості власникам зарубіжних активів легалізувати їх за заявним принципом. Легалізовані активи не підлягали обов'язковому переміщенню в Італію, а при поверненні капіталів необхідно було сплатити лише 2,5% від загальної вартості.

Міжнародний досвід свідчить, що для дієвого проведення податкової амністії в Україні необхідним є дотримання поставлених умов:

- одноразове проведення амністії;
- неконфіскаційний характер амністії;
- гарантії щодо звільнення від відповідальності за задекларовані суми;
- поєднання податкової амністії з посиленням відповідальності платників за подальше приховування доходів;
- інформування суспільства про особливості проведення амністії;
- гарантування на законодавчому рівні, що інформація про податкові правопорушення платників, які стали легалізували тіньові капітали, буде конфіденційною.

Отже, проведення податкової амністії в Україні може стати реальним джерелом доходів державного бюджету. Разом з тим, дієвість такої ініціативи напряму залежить від мінімізації ризиків, які її можуть супроводжувати. Без подолання корупції у правоохоронній і судовій системах, забезпечення захисту прав платників податків, які легалізують доходи, податкова амністія може стати репресивним інструментом та засобом боротьби з політичними опонентами.

Література:

1. Яровий А. Р. Податкова амністія і загальне декларування: ключові питання без відповідей. URL: <https://www.epravda.com.ua/authors/5c9364679dd91/>

2. Першко Л. О. Фінансові аспекти проведення податкової амністії в Україні.
URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2763>
3. Безпалько І. Р. Податкова амністія доходів населення: перспективи для України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2011_3_7

Плешко Вікторія Степанівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидор І.П.

БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Із здобуттям Україною незалежності та переходом до ринкової трансформації вітчизняна економіка пройшла ряд етапів свого розвитку, які супроводжувались зростаннями, падіннями та кризами, що позначилося на механізмі бюджетного планування і прогнозування. Механізм бюджетного планування і прогнозування у багатьох розвинутих країнах світу використовується як ефективний інструмент забезпечення виконання відповідних стратегічних завдань соціально-економічної політики держави, основною метою якого є розробка і проведення збалансованої фінансово-бюджетної політики, зокрема, у сфері доходів, видатків бюджету, міжбюджетних відносин, дефіциту бюджету, спрямованої на підвищення соціально-економічного розвитку країни. Бюджетне планування є ваговою складовою бюджетної політики суспільного розвитку, що ґрунтується на сукупності фінансово-економічних взаємовідносин та полягає у використанні бюджетної архітекτονіки, яка визначається оптимальними співвідношеннями структури дохідної та видаткової частини бюджету з врахуванням динаміки економічної циклічності.

Державна політика у сфері бюджетного планування у зарубіжних країнах здійснюється із врахуванням особливостей соціально-економічного розвитку країни, її адміністративно-територіальних одиниць, важливості перетворення бюджетного механізму на дієвий інструмент економічного зростання, узгодження бюджетно-податкової політики із основними завданнями стратегічного розвитку економіки. У країнах із розвинутою економікою відбувається удосконалення інституційних засад бюджетного процесу, у тому числі посилення